

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือน: มิติทางเพศของสมาชิกครัวเรือนนั้นสำคัญไฉน

รัชพันธุ์ เชัยจิตร^{a,✉} รัตพร ถึงฝั่ง^b

^aอาจารย์ สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^bอาจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

✉ ratchapan@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ระหว่างการจำแนกครัวเรือนด้วยเพศของหัวหน้าครัวเรือนกับอัตราส่วนเพศของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลitudinal จากการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2554 อัตราส่วนเพศของครัวเรือนคำนวณจากจำนวนสมาชิกเพศชายหารด้วยจำนวนสมาชิกเพศหญิงในครัวเรือนเดียวกัน ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์จิ้นและช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจนทั้งด้านรายได้และรายจ่าย ผลการศึกษาพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกครัวเรือนด้วยเพศของหัวหน้าครัวเรือน มีความแตกต่างกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกครัวเรือนด้วยอัตราส่วนเพศของครัวเรือน เกิดความไม่สอดคล้องของผลการศึกษาเมื่อใช้วิธีการจำแนกครัวเรือนด้วยลักษณะทางเพศที่ต่างกัน การศึกษาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงและชายในระดับครัวเรือนจึงต้องระบุลักษณะทางเพศของครัวเรือนที่ชัดเจนเพื่อป้องกันข้อสรุปที่อาจผิดพลาดหรือขัดแย้งกันได้

คำสำคัญ : อัตราส่วนเพศของครัวเรือน; ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือน; ความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงและชาย

Household Economic Inequality: Gender Perspective of Household Member is Matter

Ratchapan Choiejit^{a,✉} Ratiporn Teungfung^b

^aLecturer, School of Economics and Public Policy
Srinakharinwirot University

^bLecturer, School of Social Development and Environment
National Institute of Development Administration

✉ ratchapan@swu.ac.th

Abstract

The objective of this study were to find out and compared the household economic inequality when using sex of the household head and household sex ratio to identified household characteristics. Secondary data from the “Household Socio Economic Survey” in 2006 and 2011 complied by the National Statistical Office were employed to this study. Household sex ratio was the ration between number of male divided by number of female in the same household and the economic inequality represented in terms of the Gini co-efficient and the Rich-poor gap which calculated in both household income and household consumption expenditure. Results indicated that there were many conflicts on household economic inequality when using the household sex ratio to identified household characteristics compared to using sex of household head to do so. Therefore, gender identification for household base analysis should be done in caution to protect mislead in conclusion.

Keywords : Household Sex Ratio; Economic Inequality; Gender Bias

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 จนถึง ปี พ.ศ. 2550 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จินี ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ ในช่วงระยะที่ผ่านมานั้นมีแนวโน้มลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยค่าสัมประสิทธิ์จินีทางด้านรายได้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก จาก 0.429 ในปีพ.ศ. 2539 เป็น 0.428 ในปี พ.ศ. 2545 นอกจากนั้นในช่วง 5 ปี หลังจากนั้นมา การกระจายรายได้กลับแย่ลงกว่าเดิมโดยค่าสัมประสิทธิ์จินี ในปี พ.ศ. 2550 มีค่าเท่ากับ 0.418 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาของไทย ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ ยังคงตกแก่คนส่วนน้อยของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548 - 2552) อีกทั้งความเหลื่อมล้ำของรายได้ก็มีใช้สิ่งที่ปรากฏขึ้นเฉพาะแต่ในภาพรวมระดับมหภาคเท่านั้น

ในระดับจุลภาคเช่นในระดับครัวเรือนก็ปรากฏความเหลื่อมล้ำของรายได้หรือความไม่เสมอภาคเช่นเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เสมอภาคของรายได้ระหว่างชายและหญิง อันสืบเนื่องมาจากค่านิยมของสังคม และ ความไม่เสมอภาคระหว่างชายและหญิงในตลาดแรงงาน โดยรายได้เฉลี่ยของผู้หญิงนอกภาคเกษตรในภาพรวมของประเทศมีอัตราส่วนเท่ากับ 0.94 ซึ่งต่ำกว่าเพศชาย นอกจากนั้นผู้หญิงได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะฝีมือแรงงานสำหรับการสร้างรายได้น้อยเพียงร้อยละ 48.35 ซึ่งต่ำกว่าผู้ชายที่ได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะฝีมือแรงงานสำหรับการสร้างรายได้เพียงร้อยละ 51.65 การเกษียณอายุที่แตกต่างกันโดยในภาคการผลิตอุตสาหกรรม เจ้าของสถานประกอบการอุตสาหกรรมกำหนดให้แรงงานหญิงเกษียณอายุที่ 45 ปี ในขณะที่กำหนดให้แรงงานชายเกษียณอายุที่ 55 ปี ซึ่งสตรีที่อายุ 45 ปีจะไปทำงานใหม่ทำค่อนข้างจะยาก ยกเว้นจะไปทำงานเป็นแรงงานนอกระบบซึ่งบางอาชีพก็ต้องการฝึกทักษะหรือฝึกอาชีพใหม่ หรือต้องใช้เงินทุนเพื่อไปประกอบอาชีพใหม่ก็ให้เกิดความต้องการเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2552 ก และ 2552 ข)

งานวิจัยของ Bui Thi Minh Tam and Permpoonwivat (2014) ได้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยยังคงมีความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงอยู่ แต่ความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงมีแนวโน้มค่อย ๆ ลดลง โดยความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงลดลงจากร้อยละ 10.5 ใน ปีพ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 6.7 ในปี พ.ศ. 2549 และความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.7 ในปี พ.ศ. 2554 โดยงานวิจัยดังกล่าวใช้ข้อมูลทศัญฉุการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร หรือ Labor Force Survey ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสำรวจสถานะของการทำงาน รายได้จากการทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ของแรงงานในฐานะลูกจ้างของสถานประกอบการในระดับบุคคล ความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงที่เกิดขึ้นจึงสะท้อนความไม่เสมอภาคในตลาดแรงงานที่เกิดขึ้นกับบุคคลในฐานะลูกจ้างของสถานประกอบการ

ในขณะที่งานวิจัยของ ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ และ รัชพันธุ์ เขยจิตร (2557) ที่ศึกษาความเหลื่อมล้ำของรายได้ในระดับครัวเรือนในสังคมไทยโดยเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศของหัวหน้าครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน หรือ Household Socio-Economics Survey ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรายได้-รายจ่าย ของครัวเรือน ผลการศึกษากลับพบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีการกระจายรายได้ที่ต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงในทุกภูมิภาค เขตที่อยู่อาศัย ยกเว้นครัวเรือนในภาคเกษตร และ ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีการกระจายรายได้ที่ต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง จากผลการศึกษาของงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำระหว่างชายและหญิงในมิติทางเศรษฐกิจที่มีหน่วยวิเคราะห์ที่แตกต่างกันออกไประหว่างหน่วยวิเคราะห์ในระดับบุคคลและหน่วยวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่แตกต่างกันได้ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาและเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนที่มีความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิง โดยผู้วิจัยจำแนกลักษณะที่แสดงถึงความเป็นชายและหญิงที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดลักษณะความเป็นชายและหญิงจาก 1) เพศของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งเป็นวิธีการจำแนกเพศที่เป็นปกติทั่ว ๆ ไป และกำหนดลักษณะความเป็นชายและหญิงจาก 2) อัตราส่วนเพศ หรือ Sex Ratio ซึ่งคำนวณจากจำนวนสมาชิกเพศชายหารด้วยจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงในครัวเรือนเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า การจำแนกลักษณะแสดงถึงความเป็นชายและหญิงที่แตกต่างกันในระดับครัวเรือนอาจนำไปสู่ผลของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีสมมติฐานที่ว่า เพศของหัวหน้าครัวเรือนอาจไม่ใช่ตัวชี้วัดที่เหมาะสมในการศึกษาความไม่เสมอภาคระหว่างชายและหญิงในกรณีการศึกษาจากข้อมูลในระดับครัวเรือนก็เป็นได้ ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาคระหว่างชายกับหญิงที่มีการใช้ข้อมูลที่มีหน่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน นอกจากนี้อาจเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนา ปรับปรุงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความแตกต่างระหว่างเพศที่มีหน่วยของการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งการได้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งในระดับบุคคลและในระดับครัวเรือนที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเพศชายและหญิง จะนำไปสู่การกำหนด นโยบาย แนวทางในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเพศชายและหญิงได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เมื่อจำแนกครัวเรือนด้วยเพศของหัวหน้าครัวเรือนกับอัตราส่วนเพศของครัวเรือน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติใน ปีพ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2554 ครอบคลุมระยะเวลา 5 ปี ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นแนวโน้มของสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของรายได้ของครัวเรือนที่มีเพศของหัวหน้าครัวเรือนที่แตกต่างกัน ในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นการสำรวจข้อมูลในระดับครัวเรือนเกี่ยวกับ รายรับ รายจ่าย แหล่งที่มาของรายได้และแหล่งใช้ไปของรายจ่ายประเภทต่าง ๆ รวมทั้งลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยมีครัวเรือนเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในส่วนของการจัดกระทำข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะที่แสดงถึงความเป็นชายและหญิงที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 2 ลักษณะ โดยลักษณะแรก คือ การใช้เพศของหัวหน้าครัวเรือนเป็น ตัวแปรจำแนกครัวเรือนออกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือนโดยประกอบด้วย ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย และ ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง ส่วนลักษณะที่สอง คือ การใช้อัตราส่วนเพศในการจำแนก ลักษณะของครัวเรือนโดยคำนวณจาก จำนวนสมาชิกเพศชายหารด้วยจำนวนสมาชิกเพศหญิงในครัวเรือนเดียวกันผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ประกอบด้วย 1) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิง 2) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และ 3) ครัวเรือนที่มีสมาชิกเพศชายเท่ากับเพศหญิง ทั้งนี้การศึกษาเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนจะทำการเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายกับครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง และเปรียบเทียบระหว่าง ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงกับครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายเท่านั้นโดยมิได้นำครัวเรือนที่มีสมาชิกเพศชายเท่ากับเพศหญิงมาวิเคราะห์ร่วมด้วยเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกทั้งสองเพศเป็นจำนวนเท่ากันมีอาจจะบ่งชี้ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นชายและหญิงของครัวเรือนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจำแนกครัวเรือนออกตาม เขตที่อยู่อาศัย ซึ่งได้แก่ เขตเมืองและเขตชนบท และสาขาการผลิต ได้แก่ ครัวเรือนในภาคการเกษตร กับ ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร

สำหรับการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำของครัวเรือน การศึกษาครั้งนี้ วิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำในระดับครัวเรือนโดยเป็นการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำเชิงสัมพัทธ์ทั้งทางด้านรายได้และรายจ่าย โดยอาศัยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินีตามการศึกษาของ ไช้มุก บุญส่ง (2550) และ การคำนวณช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ซึ่งเป็นสัดส่วนระหว่างส่วนแบ่งรายได้ประจำหรือค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคของครัวเรือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 5 (กลุ่มครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด) กับ ส่วนแบ่งรายได้ประจำหรือค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคของครัวเรือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 1 (กลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุด) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการคำนวณตามการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทั้งด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง โดยค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ลดลงจาก 0.4525 ในปี 2549 เป็น 0.4439 ในปี 2554 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่ายลดลงจาก 0.3895 ในปี 2549 เป็น 0.3473 ในปี 2554 แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายมีแนวโน้มลดลงในสัดส่วนที่มากกว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ เมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ปี 2549 ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4553 และ 0.3898 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4466 และ 0.3876 ตามลำดับ ส่วนในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4434 และ 0.3452 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4448 และ 0.3499 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ของเท่ากับ 0.4597 ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ เท่ากับ 0.4546 นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่ายเท่ากับ 0.4025 ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย เท่ากับ 0.3905 สำหรับผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้เท่ากับ 0.4463 ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ เท่ากับ 0.4441 นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่ายเท่ากับ 0.3511 ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย เท่ากับ 0.3510

ตารางที่ 2 พบว่า ในปี 2549 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้มีค่าเท่ากับ 13.09 ส่วนด้านรายจ่ายมีค่าเท่ากับ 8.24 สำหรับปี 2554 พบว่า ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้มีค่าเท่ากับ 11.33 ด้านรายจ่ายมีค่าเท่ากับ 6.37 เมื่อจำแนกครัวเรือนออกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 13.38 ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 12.44 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 8.25 ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 8.15 ในปี 2554 ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้กว้างกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง ในขณะที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายแคบกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 6.48 ในปีเดียวกัน เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 13.60 ซึ่งกว้าง

กว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 13.18 นอกจากนี้ขณะเดียวกันครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 8.76 ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 8.31 ส่วนในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 11.46 ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้เท่ากับ 11.37 แต่ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงกลับมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 6.47 ซึ่งแคบกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 6.53

ตารางที่ 3 พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4413 และ 0.3806 ตามลำดับซึ่งมากกว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4332 และ 0.3776 ตามลำดับ ผลการศึกษาในปี 2554 กลับพบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4448 และ 0.3410 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4490 และ 0.3459 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4459 และ 0.3944 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่าย เท่ากับ 0.4394 และ 0.3788 ตามลำดับ ในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4497 และ 0.3477 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4468 และ 0.3462 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในปี 2549 ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 12.41 และ 7.94 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนทางด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.64 และ 7.78 ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจน ด้านรายได้ที่กว้างกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง แต่กลับมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 6.24 ซึ่งแคบกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายเท่ากับ 6.42 เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 12.60 และ 8.57 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนในเขตเมืองที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 12.13 และ 7.83 ตามลำดับ ผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิง

มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.74 และ 6.48 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนในเขตเมืองที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.69 และ 6.46 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4345 และ 0.3612 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4258 และ 0.3617 ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.3992 และ 0.3141 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.3827 และ 0.3191 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4347 และ 0.3673 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่าย เท่ากับ 0.4300 และ 0.3622 ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4017 และ 0.3208 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.3780 และ 0.3134 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.29 และ 6.85 ตามลำดับ ในขณะที่ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงมีช่องว่าง คนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.58 และ 6.89 ตามลำดับ ในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 8.72 และ 5.25 ตามลำดับ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 7.90 และ 5.40 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.26 และ 7.02 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.86 และ 6.91 ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 8.85 และ 5.42 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 7.76 และ 5.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนในภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4287 และ 0.3237 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนในภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4264 และ 0.3251

ตามลำดับซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่าย เท่ากับ 0.4398 และ 0.3814 ตามลำดับ ในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4416 และ 0.3480 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 0.4389 และ 0.3464 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.96 และ 7.85 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงที่มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.44 และ 7.84 ตามลำดับ ในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.98 และ 6.27 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงและมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.98 และ 6.39 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเพศของครัวเรือน พบว่า ในปี 2549 ครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 12.18 และ 8.34 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 11.83 และ 7.89 ตามลำดับ ผลการศึกษาในปี 2554 พบว่า ครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.99 และ 6.44 ตามลำดับ ซึ่งกว้างกว่าครัวเรือนนอกภาคเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีช่องว่างคนรวย-คนจน ด้านรายได้และรายจ่ายเท่ากับ 10.97 และ 6.42 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน ทวีราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน									
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4631	0.4134	0.4597	0.4499	0.3810	0.4463			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.4498	0.4511	0.4546	0.4284	0.4477	0.4441			
รวม	0.4553	0.4466	0.4525	0.4434	0.4448	0.4439			
ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน									
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4068	0.3475	0.4025	0.3531	0.3044	0.3511			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.3665	0.3952	0.3905	0.3294	0.3534	0.3510			
รวม	0.3898	0.3876	0.3895	0.3452	0.3499	0.3473			

ตารางที่ 2 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน ทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ช่องว่างด้านรายได้	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน									
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	14.02	10.13	13.60	11.79	7.80	11.46			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	12.66	12.96	13.18	10.44	11.56	11.37			
รวม	13.38	12.44	13.09	11.38	11.24	11.33			
ช่องว่างด้านรายจ่าย	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	9.06	6.35	8.76	6.61	4.96	6.47			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	7.22	8.62	8.31	5.74	6.69	6.53			
รวม	8.25	8.15	8.24	6.29	6.48	6.37			

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน เขตเมือง ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4484	0.4005	0.4459	0.4514	0.3866	0.4497			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.4382	0.4349	0.4394	0.4385	0.4477	0.4468			
รวม	0.4413	0.4332	0.4385	0.4448	0.4490	0.4465			
ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย	ปี 2549			เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554		
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.3969	0.3406	0.3944	0.3467	0.3129	0.3477			
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.3595	0.3806	0.3788	0.3316	0.3466	0.3462			
รวม	0.3806	0.3776	0.3797	0.3410	0.3459	0.3430			

ตารางที่ 4 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน เขตเมือง ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ช่องว่างด้านรายได้	ปี 2549			ปี 2554		
	เพศของหัวหน้าครัวเรือน					
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	12.96	9.23	12.60	12.03	7.82	11.74
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	11.84	11.90	12.13	11.20	11.68	11.69
รวม	12.41	11.64	12.14	11.65	11.58	11.63

ช่องว่างด้านรายจ่าย	ปี 2549			ปี 2554		
	เพศของหัวหน้าครัวเรือน					
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	8.79	6.17	8.57	6.51	5.19	6.48
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	6.97	8.02	7.83	5.87	6.51	6.46
รวม	7.94	7.78	7.90	6.24	6.42	6.32

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน เขตชนบท ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้	ปี 2549			ปี 2554		
	เพศของหัวหน้าครัวเรือน					
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4386	0.3930	0.4347	0.4063	0.3595	0.4017
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.4199	0.4340	0.4300	0.3581	0.3886	0.3780
รวม	0.4345	0.4258	0.4319	0.3992	0.3827	0.3939

ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย	ปี 2549			ปี 2554		
	เพศของหัวหน้าครัวเรือน					
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.3714	0.3287	0.3673	0.2857	0.2782	0.3208
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.3354	0.3771	0.3622	0.3260	0.3249	0.3134
รวม	0.3612	0.3617	0.3616	0.3141	0.3191	0.3161

ตารางที่ 6 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน เขตชนบท ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ช่องว่างด้านรายได้	ปี 2549			ปี 2554		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน						
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	11.54	9.03	11.26	9.07	7.08	8.85
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	10.25	10.99	10.86	7.07	8.10	7.76
รวม	11.29	10.58	11.09	8.72	7.90	8.44
ช่องว่างด้านรายจ่าย						
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน						
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	7.20	5.70	7.02	4.55	4.36	5.42
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	6.00	7.50	6.91	5.58	5.60	5.25
รวม	6.85	6.89	6.87	5.25	5.40	5.31

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน ภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้	ปี 2549			ปี 2554		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน						
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4233	0.4426	0.4258	0.4259	0.3821	0.4225
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.4420	0.4334	0.4396	0.3981	0.4424	0.4191
รวม	0.4287	0.4264	0.4282	0.4270	0.4222	0.4261
ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย						
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน						
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.3358	0.3249	0.3348	0.3030	0.2493	0.2974
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.3072	0.3373	0.3221	0.2681	0.3255	0.2954
รวม	0.3237	0.3251	0.3240	0.2950	0.3110	0.2998

ตารางที่ 8 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน ภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ช่องว่างด้านรายได้	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน							
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	10.28	11.18	10.42	10.32	8.28	10.14	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	11.32	11.33	11.35	8.86	10.56	9.70	
รวม	10.72	10.68	10.72	10.33	9.68	10.17	
ช่องว่างด้านรายจ่าย	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	5.92	5.44	5.89	4.95	3.78	4.81	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	5.10	5.96	5.48	4.19	5.52	4.78	
รวม	5.55	5.57	5.56	4.76	5.13	4.87	

ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตาม เพศของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนเพศของครัวเรือน นอกภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน							
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.4458	0.3950	0.4435	0.4445	0.3748	0.4416	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.4314	0.4413	0.4398	0.4235	0.4436	0.4389	
รวม	0.4384	0.4356	0.4374	0.4380	0.4415	0.4394	
ค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่าย	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	0.3937	0.3392	0.3914	0.3482	0.3087	0.3480	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	0.3568	0.3885	0.3814	0.3296	0.3489	0.3464	
รวม	0.3791	0.3809	0.3798	0.3422	0.3462	0.3438	

ตารางที่ 10 ช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน นอกภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2549 และ 2554

ช่องว่างด้านรายได้	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน							
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	12.51	8.86	12.18	11.30	7.34	10.99	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	11.13	12.03	11.83	10.05	11.27	10.97	
รวม	11.96	11.44	11.77	10.98	10.98	10.98	
ช่องว่างด้านรายจ่าย	ปี 2549		เพศของหัวหน้า ครัวเรือน			ปี 2554	
อัตราส่วนเพศของครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
จำนวนสมาชิกเพศชาย > เพศหญิง	8.55	6.07	8.34	6.51	5.07	6.44	
จำนวนสมาชิกเพศหญิง > เพศชาย	6.87	8.29	7.89	5.80	6.56	6.42	
รวม	7.85	7.84	7.85	6.27	6.39	6.32	

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกลักษณะทางเพศที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี พ.ศ. 2549 กับ ปี พ.ศ. 2554 โดยการจำแนกครัวเรือนออกตาม 1) เพศของหัวหน้าครัวเรือน ประกอบด้วย ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนชายหรือเพศหญิง และ 2) การจำแนกครัวเรือนออกตามอัตราส่วนเพศของจำนวนสมาชิกครัวเรือน ประกอบด้วย 2.1) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิง 2.2) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นความความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเพศชายกับหญิง โดยความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คำนวณจาก 1) ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ Gini co-efficient และ 2) ช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ซึ่งทั้งสองวิธีเป็นการวัดความเหลื่อมล้ำเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ โดยพิจารณาทั้งด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของเงินที่ครัวเรือนหามาได้และความเหลื่อมล้ำของเงินที่ครัวเรือนใช้ไป

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกครัวเรือนด้วยเพศของหัวหน้าครัวเรือน นั้นมีความแตกต่างไปจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกครัวเรือนด้วยอัตราส่วนเพศของครัวเรือน ก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องของผลการศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 11 ซึ่งได้สรุปให้เห็นความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องของผลการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น ในปี 2554 ภาพรวมทั้งประเทศ เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านรายได้ พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้น้อยกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง แต่เมื่อจำแนก

ครัวเรือนตามอัตราส่วนเพศกลับพบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ มากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากช่องว่างระหว่างคนรวย-คนจน ในปี 2554 สำหรับครัวเรือนนอกภาคเกษตร พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายที่แคบกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง แต่เมื่อจำแนกเพศสภาพของครัวเรือนด้วยอัตราส่วนเพศกลับพบว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่ายที่กว้างกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นต้น ความไม่สอดคล้องของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกรณีที่คำนวณความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีไนด้านรายจ่ายและการคำนวณช่องว่างคนรวย-คนจนด้านรายจ่าย มากกว่าในกรณีที่คำนวณความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีไนด้านรายได้และการคำนวณช่องว่างคนรวย-คนจนด้วยรายได้ ความไม่สอดคล้องดังกล่าวนอกจากจะเกิดขึ้นกับวิธีการคำนวณความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันแล้วยังเกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2554 มากกว่ากลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่ความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนในประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มลดลงจากที่เคยอยู่ในระดับสูงในปี 2549 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างมากในช่วงหลังปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาจากที่เคยอยู่ในระดับสูงมาตลอด 20 ปีก่อนหน้านี้ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเพศชายและหญิงในระดับบุคคลก็ลดลงตามไปด้วย ดังการศึกษาของ Bui Thi Minh Tam and Permpoonwivat (2014) ที่พบว่า ความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงมีแนวโน้มค่อย ๆ ลดลง โดยความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิง ลดลงจากร้อยละ 10.5 ใน ปีพ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 6.7 ในปี พ.ศ. 2549 และในปี พ.ศ. 2554 ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของรายได้ระหว่างแรงงานชายและหญิงลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.7 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการลดลงของความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจในภาพรวมย่อมส่งผลให้เกิดการลดลงของความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจระหว่างเพศชายและหญิงด้วยเช่นกัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดขึ้นในระดับบุคคลมากกว่าในระดับครัวเรือน ทั้งนี้เพราะการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่เน้นการศึกษาในระดับบุคคลมากกว่าในระดับครัวเรือน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2552 ก และ ข) ส่งผลให้เมื่อทำการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนผลการศึกษาที่ได้อาจไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาในระดับบุคคล รวมถึงการกำหนดลักษณะที่เป็นตัวแทนของเพศสภาพในระดับครัวเรือนที่ต่างก็อาจให้ผลการศึกษาที่ต่างก็กันได้ดังผลการศึกษาที่ ดังนั้นผู้วิจัยควรกำหนดเพศสภาพของครัวเรือนให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องของผลการศึกษา

ตารางที่ 11 สรุปผลการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

วิธีการคำนวณ ความเหลื่อมล้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ 2549				ช่องว่างคนรวย-คนจน 2549			
	รายได้		รายจ่าย		รายได้		รายจ่าย	
	เพศ อัตราส่วน เพศ	อัตราส่วน เพศ	เพศ อัตราส่วน เพศ	อัตราส่วน เพศ	เพศ อัตราส่วน เพศ	อัตราส่วน เพศ	เพศ อัตราส่วน เพศ	อัตราส่วน เพศ
ทั่วราชอาณาจักร	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ
เมือง	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ
ชนบท	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*
ภาคเกษตร	ช>ญ*	ช<ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ*	ช<ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*
นอกภาคเกษตร	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ	ช>ญ
	ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ 2554				ช่องว่างคนรวย-คนจน 2554			
ทั่วราชอาณาจักร	ช<ญ*	ช>ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ	ช<ญ
เมือง	ช<ญ*	ช>ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*
ชนบท	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*
ภาคเกษตร	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*	ช>ญ	ช>ญ	ช<ญ*	ช>ญ*
นอกภาคเกษตร	ช<ญ*	ช>ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*	ช=ญ*	ช>ญ*	ช<ญ*	ช>ญ*

ที่มา: จากตารางที่ 1 ถึง ตารางที่ 10

หมายเหตุ * หมายถึง ความไม่สอดคล้องของความเหลื่อมล้ำที่มีเครื่องหมาย > หรือ < ที่แตกต่างกันในแต่ละคู่

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากความไม่สอดคล้องของผลการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเมื่อจำแนกลักษณะครัวเรือนในมิติทางเพศที่ต่างกัน ทำให้การระบุตัวแปรที่ใช้จำแนกลักษณะครัวเรือนที่สะท้อนความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงหรือมิติทางเพศนั้นต้องมีการระบุวิธีการจำแนกวิธีการวัดที่มีความชัดเจน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทที่ผู้ศึกษาต้องการ เพราะการไม่ระบุวิธีการจำแนกหรือวิธีการวัดความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงในมิติทางเพศที่ชัดเจน อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ขัดแย้งกันก็เป็นได้

2. การศึกษานี้ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ซึ่งจัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับรายได้-รายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งแหล่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในประเทศไทยเพียงแหล่งเดียวในประเทศไทยที่มีความต่อเนื่องและมีรายละเอียดที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากในระดับหนึ่งแต่เมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศชายกับหญิงในระดับครัวเรือน การศึกษาจากข้อมูลดังกล่าวอาจยังไม่เหมาะสมที่จะสะท้อนความแตกต่างระหว่างเพศชายกับหญิงในระดับบุคคล ซึ่งการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งอื่น ๆ หรือข้อมูลจากการสำรวจอาจมีความถูกต้องเหมาะสมมากกว่าก็เป็นได้ เช่น การสำรวจภาวะการทำงานของ

ประชากร หรือ Labor Force Survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงสังเกตว่า หากความแตกต่างระหว่างเพศชายกับหญิงในระดับบุคคลนั้นมีอยู่จริงในสังคมไทย แต่อาจเป็นไปได้ว่าความแตกต่างระหว่างเพศชายกับหญิงในระดับบุคคลนั้นอาจถูกหักกลบลบหนี้ หรือ ลดทอนลงไปหรือไม่ เมื่อพิจารณาในระดับครัวเรือน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ยังมีลักษณะการอาศัยพึ่งพากันอยู่มาก ระหว่างบุคคล ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในลักษณะเครือญาติซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่ว่า ลักษณะทางเครือญาติมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำของบุคคลหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ไข่มุก บุญส่ง. (2550). *การกระจายรายได้ของครัวเรือนในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- เมธี ครองแก้ว และ ปราณี ทินกร. (2551). *สภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ในประเทศไทย ปี 2518/2519 และ 2524*. 60 ปี เศรษฐกิจไทย 60 ปี เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร
- ชมพูพูน โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ และ รัชพันธุ์ เขยจิตร.(2557). *ความเหลื่อมล้ำของรายได้ของครัวเรือนไทย มิติทางเพศ วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)* ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2557.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2548). *รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2547 ระดับจังหวัด*. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). *รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2549 ระดับจังหวัด*. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). *รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2550 ระดับจังหวัด*. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2553*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2552 ก). *ดัชนีการพัฒนามิติหญิงชายของประเทศไทย. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2552 ข). *มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง.กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร.
- Bui Thi Minh Tam & Permpoonwivat, C. K. (2014). *Trade liberalization and Gender Wage Inequality in Thailand : A Macro-level Approach. Paper submitted for "Economic of Inequality"* International Conferances at the Vienna University of of Economics and Business. May 2014.